

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

راهنمای نویسندگان نوشتارهای علمی در مجله علمی - پژوهشی انجمن علمی فرش ایران

عکس ها و طرح ها با فلش در پشت عکس مشخص شود.
■ نوشتارها ومقاله‌ها باید در ۴ نسخه تایپ شده با نرم افزار win word97 در قطع A4 به همراه CD تصاویر با فرمت Tif و نامه‌ای به عنوان سردبیر مجله گلجام (پایریک) به نشانی مجله: تهران، خیابان سپهبد قرنی، نرسیده به پل کریمخان، نبش کوچه بهرام چوبین، ساختمان شماره ۵ وزارت بازرگانی، طبقه هشتم، انجمن علمی فرش ایران ارسال شود.
صندوق پستی: تهران - صندوق پستی ۱۳۶۱-۱۳۱۴۵، فصلنامه گلجام، انجمن علمی فرش ایران.
■ مشخصات نویسندگان یا نویسندگان مقاله، به شرح زیر قبل از چکیده نوشته شود.

نام و نام خانوادگی - میزان تحصیلات - رشته تحصیلی - رتبه علمی - آدرس و تلفن - دورنگار یا پست الکترونیک (ابتدا نویسنده مسئول یا عهده‌دار نوشته شود)

■ ترتیب اجزا فهرست منابع به شرح زیر است:

کتاب: نام خانوادگی، نام نویسنده (سال انتشار). عنوان کتاب. نام مترجم یا مصحح. ناشر. محل انتشار
مقاله: نام خانوادگی، نام نویسنده (سال انتشار). عنوان کامل مقاله.

نام مترجم. نام مجله. دوره. شماره

■ ارجاعات به منابع در متن نوشتار شامل نام خانوادگی نویسنده، سال انتشار و شماره صفحه در انتهای نقل مطلب در پرانتز بیاید.
■ صحت نوشتارهای علمی با نویسنده یا نویسندگان است.

■ استفاده از نوشتارهای مجله انجمن علمی فرش ایران بدون ذکر مأخذ، ممنوع می باشد.

■ نشانی پست الکترونیکی: E-mail: abed@icsa.ir
هیأت تحریریه فصلنامه

■ در این مجله، نتیجه پژوهش‌ها و تجربه‌های علمی در زمینه فرش و زیر اندازها و توسعه دانش در این زمینه به ویژه دریکی از موضوعات: طرح و نقش، رنگ بندی، رنگرزی، بافت، مرمت، مواد اولیه، اقتصاد و بازرگانی، مدیریت، تاریخ و فرهنگ، جامعه شناسی و مردم شناسی فرش منتشر می گردد.

■ نوشتارهای پژوهشی، تحلیلی، نقد کتاب‌های علمی - هنری و گزارش‌های علمی و هنری در زمینه فرش و زیراندازها نیز پس از داوری و تصویب در هیأت تحریریه قابل انتشار است.

■ مقاله‌ها باید دارای بخش‌های: چکیده، واژگان کلیدی، مقدمه، متن مقاله، نتیجه، پی‌نوشت‌ها و فهرست منابع و چکیده انگلیسی باشد.

■ نوشته‌های ارسالی نباید قبلاً در هیچ مجله‌ای به چاپ رسیده باشد. همچنین مقاله‌های ارسالی به این فصلنامه نباید همزمان به مجله دیگری ارائه شده باشند.

■ نوشتارهای ارسالی ترجیحاً به زبان فارسی باشند. ضمناً در صورتیکه به زبان دیگری نیز ارسال شود پس از ترجمه و تصویب هیأت تحریریه به چاپ می رسد.

■ پی‌نوشت‌های مقاله (معادل‌های واژه‌ها - اصطلاح‌ها - توضیح‌ها) در متن به ترتیب شماره‌گذاری شده و در پایان مقاله، پیش از فهرست منابع تحت عنوان پی‌نوشت‌ها ارائه شوند.

■ اندازه نوشتارها باید بین حداقل ۵ و حداکثر ۱۵ صفحه مجله (با احتساب تمام بخش‌های مقاله) باشد.

■ تصاویر ارسالی می بایست به طریق رنگی و یا سیاه سفید و در ابعاد ۹ در ۱۴ cm باشد.

شماره عکس‌ها، طرح‌ها، جداول و نمودارها به ترتیبی که در متن مقاله به آن اشاره شده در پشت مدارک با مداد نوشته شود. جهت

فصلنامه
علمی پژوهشی
انجمن علمی
فرش ایران
شماره دو
بهار ۱۳۸۵

اینجانب: شغل:

نشانی پستی:

کدپستی:

مایل به اشتراک یک دوره یک ساله (۴ شماره) از شماره تا هستم.

هزینه اشتراک یک ساله: ۸۰۰۰ تومان

فرم اشتراک فصلنامه علمی پژوهشی گلجام

لطفاً فرم اشتراک تکمیل شده را به همراه اصل فیش بانکی شماره حساب جاری ۶۶۶۴۱۶ بانک ملت شعبه چهارراه جمالزاده (کد ۶۷۳۵۵) در وجه انجمن علمی فرش ایران واریز و به نشانی: تهران، خیابان سپهبد قرنی، نرسیده به پل کریمخان، نبش کوچه بهرام چوبین، ساختمان شماره ۵ وزارت بازرگانی، انجمن علمی فرش ایران یا تهران - صندوق پستی ۱۳۶۱-۱۳۱۴۵ ارسال نمایید. تلفن: ۸۸۸۲۷۱۲۵ - ۸۸۸۲۷۱۲۶

گلجام

فصلنامه علمی پژوهشی انجمن علمی فرش ایران

صاحب امتیاز: انجمن علمی فرش ایران
سر دبیر: دکتر حبیب الله آیه اللهی
مدیرمسؤل: دکتر محمد تقی آشوری

هیأت تحریریه (به ترتیب حروف الفبا)

دکتر محمد تقی آشوری
دکتر حبیب الله آیه اللهی
رضا الله داد
دکتر سید جلال الدین بصام
دکتر سیروس پرهام
امیر حسین چیت سازیان
دکتر حسن خاتمی
دکتر کیخسرو سبچه
محمد رضا عابد
دکتر مهر انگیز مظاهری تهرانی
دکتر مجید منتظر

عضو هیأت علمی دانشگاه هنر
عضو هیأت علمی دانشگاه شاهد، دانشگاه تربیت مدرس
مدرس دانشگاه و کارشناس فرش
عضو هیأت علمی مؤسسه آموزش عالی جهاد کشاورزی
محقق فرش و صاحب تألیفات
عضو هیأت علمی دانشگاه کاشان
عضو هیأت علمی دانشگاه کاشان
محقق و عضو هیأت مدیره اتحادیه صادر کنندگان فرش
مدرس دانشگاه و کارشناس ارشد مرکز ملی فرش ایران
عضو هیأت علمی دانشگاه الزهرا
عضو هیأت علمی دانشگاه صنعتی امیر کبیر

مدیر داخلی: عباس اکبری
ویراستار انگلیسی: دکتر سیروس پرهام
کمک ویراستار انگلیسی: هما لزگی
ویراستار فارسی: دکتر ناصر نیکو بخت
طراح گرافیک: امیر فرهاد
امور اجرایی: مهدی کشاورز افشار
عضو هیأت علمی دانشکده معماری و هنر دانشگاه کاشان

فصلنامه گلجام دارای درجه علمی - پژوهشی بر اساس مجوز شماره ۳/۲۹۱۰/۱۳۵۸ مورخ ۸۳/۱۲/۱۷ از کمیسیون محترم بررسی نشریات علمی کشور - وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری می باشد.

با حمایت :

فهرست مطالب

۵. «هنر فرش» یا «فرش هنری»

سردبیر

۷. بررسی پراکندگی انواع شیوه‌های سرراست کنی در کارگاه‌های قالیشویی تهران و مقایسه آن با

کارگاه‌های دو استان آذربایجان شرقی و اصفهان

سید علی مجابی

۲۵. تجلی فرش و قالی در ادبیات کودک ایران

(بررسی موردی: سفر به شهر سلیمان)

مهدی حجوانی، دکتر سیدحبيب الله لزگی

۳۷. تصفیه پسابهای رنگرزی خامه فرش دستباف با استفاده از نانو غشاها

دکتر احمد اکبری

۴۷. عوامل موثر بر شکل‌گیری و پیدایش نقوش گلیم قشقایی

دکتر ابوالقاسم دادور، مهندس حمید رضا مومنیان

۶۵. بررسی عیوب قالی کاشان و علل بروز آنها

(برای استفاده در برنامه ریزی آموزشی قالی‌بافان)

دکتر فریده طالب پور

۷۷. شناخت عوامل مؤثر بر انتخاب رشته فرش دستباف

دانشجویان مرکز آموزش عالی علمی-کاربردی سازمان جهاد کشاورزی استان فارس

مجید خورسند رحیم‌زاده

فصلنامه
علمی پژوهشی
انجمن علمی
فرش ایران
شماره دو
بهار ۱۳۸۵

«هنر فرش» یا «فرش هنری»

سر دبیر

فصلنامه
علمی پژوهشی
انجمن علمی
فرش ایران
شماره دو
بهار ۱۳۸۵

وقتی سخن از «هنر» به میان می‌آید به مفهوم رایج آن در فرهنگ ایرانی مقصود «کار خوب در حد کمال» است؛ «کمال» در فرهنگ اسلامی جامع جمال و جلال است، بنابراین در «کمال»، آفرینندگی، نوآوری، زیبایی، تناسب، و... نهفته است. مرحوم آیت الله شهید مرتضی مطهری بیان احساس را نیز بر آن می‌افزاید، «چون سخن از بیان احساس در ماند، بشر زبان هنر را آفرید.»

«آفرینندگی» از نیست، هست کردن، در حد نسبیّت انسان هنرمند؛ و «نوآوری» تازگی و دگرگونی در هست کردن است؛ «زیبایی»؛ برخورداری از نسبت‌های خوب و خوشایند ذائقه و سلیقه انسان است؛ و نسبت‌های خوب یا «تناسبات»؛ نسبت‌هایی است که خداوند سبحان و آفرینشگر جهان و جهانیان در آفرینش کیهان و کیهانیان به ودیعه نهاده است. بنا بر گفته ویکتور هوگو شاعر و نویسنده نامدار فرانسوی در سده نوزدهم مسیحی: «آفرینش هنری برای انسان همانند آفرینش آسمانها و زمین برای خداوند است.»

خداوند تبارک و تعالی در سوره‌ی «مؤمنون» به هنگام تشریح مراحل مختلف آفرینش انسان، خود را «نیکوترین آفرینندگان» می‌نامد، و حضرت عیسی علیه‌السلام از آفریدن پرنده‌ای از گل و دمیدن در آن و به پرواز درآمدنش، با اجازه خداوند، سخن می‌گوید. از این آیات چنین برمی‌آید که غیر از خداوند آفرینشگر، آفرینندگان دیگری نیز هستند که تنها با اجازه خداوند می‌آفرینند، و آنها پیامبرانند (با اذن مستقیم پروردگار) و هنرمندانند (با اجازه غیرمستقیم او). و چون این آفرینش توسط «انسان» هنرمند انجام گیرد، «بیان احساس» نیز هست.

بنابراین، اگر فرش و انواع گوناگون آن، اثری است که به مدد هنرمند «از نیست، هست شده است» به مفهوم عام و کلی آن، «هنر» است و هنگامی که از نوآوری و زیبایی و تناسب خوب برخوردار باشد، و در مفهوم ویژه، در فرهنگ ایرانی

هنر نامیده می‌شود.

اما «هنر فرش» غیر از «فرش هنری» است؛ زیرا فرش حاصل و نتیجه تولید انسانی است و می‌تواند از معیارهای هنری یا «هنر بودن» برخوردار باشد، و می‌تواند نیز، تنها و تنها حاصل تولید انسانی باشد، همانند بسیاری دیگر از تولیدهای انسانی که در زندگی روزمره مورد استفاده قرار می‌گیرند و از هیچ گونه نوآوری و زیبایی برخوردار نیستند و یا اگر به هنگام پدیدآیی آنها دارای آفرینندگی، نوآوری و... بوده‌اند، به دلیل تکرار تولیدشان، بدون هیچ گونه دگرگونی و نوآوری، در گذر زمان به یک جسم عادی و حتی «عاری از هویت هنری» تبدیل شده‌اند.

پس «فرش هنری» حاصل تولید انسانی است و برخی از ویژگی‌های هنر را در بردارد؛ از جمله در آن نوآوری و تازگی در نقش و در رنگ است، زیباست و از نسبت‌های خوب برخوردار است، اما «آفرینش» نیست، یعنی از نیست هست نشده است؛ ریشه در گذشته دارد، از سنت‌ها به نیکوترین وجهی بهره برده است و عناصر ترکیبی آن را می‌توان در فرش‌های دیگر، و به گونه‌ای دیگر و در ترکیبی دیگر یافت؛ اما بر اساس گفته ژرژ براک فرانسوی «ترکیبی از شکل‌ها و رنگ‌ها در نظمی خوشایند است».

البته «هنر فرش»، ریشه در گذشته ندارد؛ تکرار مکررات نیست، و عناصر ترکیبی خود را از آثار هنری دیگر به وام نگرفته است و نمی‌گیرد. «هنر فرش»، آفرینشی دیگر است؛ آفریده ذهن خلاق و آفرینشگر هنرمند آن است؛ همه چیز آن، عناصر ترکیبی اش خط‌ها و نقطه‌هایش، شکل‌های تصویری و یا تجربی‌اش چگونگی چینش و ترکیب آن‌ها در پهنه فرش، همه و همه زائیده ذهن هنرمند است؛ بخشی از بی‌نهایت فضای ذهن اوست که در فضای دو بعدی پهنه فرش خلاصه شده است؛ به عبارت دیگر، تماماً «از نیست هست شده است» مهم نیست که با ماشین یا با ابزار فنی بافته شده است یا با دست، مهم نیست که گره‌بندی آن دو سویه باشد یا یک سویه، مهم نیست که پشت و رو یکی باشد یا متفاوت، مهم این است که از معیارهای «هنر بودن» برخوردار باشد و از زیبایی‌شناسی‌های برگرفته شده از فرهنگ و سنن ملی و بومی بهره‌مند شده باشد. البته واضح است که میان فرش دستبافت و ماشینی، با ویژگی‌های گفته شده، تفاوت فراوان وجود دارد که می‌توان استحکام بیشتر نبود یکنواختی در فناوری آن و مهمتر از همه، وجود احساس هنرمند آفریننده و هنرمندان بافنده را در فرش‌های دستبافت یادآور شد، که این نقیصه «هنر فرش ماشینی» (اگر روزی فرا آید که آن را در قلمرو هنر منظور بداریم) است و درمانی هم برای آن نیست؛ زیرا معیارهای زیبایی‌شناسانه، آگاهی‌های برگرفته شده از طبیعت و از زندگی توسط یک ملت است، ولی بیان احساس، از روح برگرفته می‌شود و در دو انسان متفاوت به گونه‌های متفاوت متجلی می‌گردد. «هنر فرش» ماشینی، از آفرینندگی، نوآوری، زیبایی و تناسبات برخوردار است، زیرا «هنر» است، ولیکن چون بار «احساس» ندارد، از «زبان هنری» بی‌بهره است.

هم‌اکنون پرسشی مطرح می‌شود: «آیا باید از نوآفرید؛ یا به تکرار از آفرینش‌های گذشتگان تقلید کرد؟» چون اگر فرش «هنر» باشد، باید و لازم است که مانند دیگر هنرها «آینه جهان‌نمای روزگار خویش و فرزند احساس آفریننده خود باشد» و نه «چهره غبار گرفته تاریخ گذشتگان». «توسیع آثار هنری گذشته روا است، ولی تقدیس آن، در جهان هنر، «کفر محض» است و ناشایست. سنت‌ها می‌توانند اکنون و آینده را بارورتر کنند، ولی هنر نباید سنت شود، که اگر سنت شد، پویایی خود را از دست می‌دهد و تنها در تاریخ هنر گوشه‌ای خرد و کوچک برای خود ذخیره خواهد کرد. هنر پدیده‌ای انسانی و پویاست و از قلمرو آفرینش است و نه تقلید و تکرار در تقلید؛ «هنر فرش» نیز باید پویا باشد، چون، اگر ایستا و تکراری شد، مرده‌ای ست که باید در گورستان هنر، نگارستان‌ها و «موزه‌ها» دفن شود.